

Whakawhaititanga.

- Ingoa.
- Matua korero.
- Ingoa Poto.
- Whakamaramatanga.
- A te wa e mana ai tenei Ture, ka whakahau te Kawana i te Kooti Whenua Maori ki te kimi i nga wehewehenga o nga wahi o nga Maori.
- Ma te Kooti e whakaatu ki te Kawana i te whakataunga, i nga ingoa me te wehewehenga o nga wahi o nga tangata e whai tikanga ana.
- Me puta nga karaati. Nga tikanga i roto.
- Ka whai mana te Kawana ki te kore e whakaputaina nga Karauna karaati engari me wehewehe. Me panui te whakataunga.
- Whakawa tuarua.
- Ko te whakaputanga o te pukapuka whakatau a te Kai-whakawa mo te Karauna karaati me te wahi e whakatakotoria ai taua pukapuka.
- Ko te ra e mana ai te tangata ki te whenua. Ko te whakanohonga ki raro ki "Te Ture Tuku Whenua, 1870."
- Ko nga rarangi 10,11 o "Te Ture Tuku Whenua 1870 i whakatikaia ai i te 1874," ka tau ki te whenua kua oti te whakahua ki roto ki aua pukapuka whakatau.
- Ko te uiuinga i nga tikanga he i runga i te Ture, te ahua, me whakaatu i roto i te pukapuka whakatau. &c.
- Ko nga karaati ka whakaputaina ki nga tangata mo nga whenua e whakahuatia ana i roto i te pukapuka wakatau.
- Te taunga o etahi rarangi o "Te Ture Whenua Maori, 1873," mo nga tikanga wehewehenga, riiwhi hoki.
- Ko "Te Ture tiaki i nga whenua Tuturu 1867," ka tau ki nga mea e he ana i nga tikanga o te ture. Te tikanga o te kupu "Whenua Tuturu i roto i 'Te Ture Whenua Maori 1873.'" Ka ahei te kaitiaki ki te hoko i te whenua e tiakina ana e ia, a, i runga i te whakaae a te Kawana ka ahei kia whakataua nga utu mo te tangata e noho he ana.
- Kua e utua he takowha i runga i "Te Ture Takowha Whenua Maori, 1873."
- Ma te whakamananga o tenei hei Ture ko te tino whakaeatanga o nga tono ki te Kuini ki te koroni hoki.
- Nga Kupu Apiti.

HE TURE hei whakamana i Te Kooti Whenua Maori Ingoa. ki te kimi i nga wahi a etahi tangata o nga hapu a Ngatituranga me Ngatirakau, ki Himatangi, ara ko tetahi wahi ia o te whenua e mohiotia ana ko Rangitikei-Manawatu, ki te wawahi hoki i taua whenua; hei whakamana hoki i te Kawana ki te tuku i nga Karauna Karaati mo taua whenua.

[*Nowema* 20, 1877.]

No Te Mea ko te wahi whenua kua oti te whakaatu i roto i te Matua korero. Apiti Tuatahi e mau ana ki tenei Pire, e mohiotia ana ko Himatangi, no te mea ko tetahi wahi ia o tetahi whenua i hokona ki a Te Kuini i

roto i tetahi pukapuka hokonga whenua ki a ia, i tuhia i te te kau ma toru o nga ra o Tihema, kotahi mano e waru rau e ono te kau ma ono, a e mea ana nga kupu a taua pukapuka he mea tuku whenua ia na etahi Maori e whai take ana ki etahi whenua i kapea ki waho o te mana o "Te Ture Whenua Maori, 1865," e te rarangi waru te kau ma rua o taua Ture, a e mohiotia ana taua whenua ko te Rangitikei-Manawatu wahi: NA, NO TE MEA, ko aua hapu o Ngatitiranga me Ngatirakau, o te iwi Maori o Ngatiraukawa, nga hapu na ratou taua wahi whenua a Himatangi, i runga i nga ritenga Maori, a kihai ratou i uru ki te hoko, kihai hoki i riro i a ratou etahi o nga moni i hokona ai, no konei he tika ki te ara o te whakaaro tika kia whakahokia taua Himatangi wahi ki a ratou, ara ki aua hapu:

NA KA MEINGATIA HEI TURE, e te Runanga Nui o Niu Tireni e noho huihui a Paremete mai nei, i runga hoki i te mana o taua Runanga, nga whakaritenga kei raro iho nei, ara:—

- Ko te Ingoa Poto mo tenei Ture ko "Te Ture mo nga Karauna Karaati o Himatangi, 1877."
- I te whakamaoritanga o nga ritenga me nga tikanga o tenei Ture koia ano enei ki raro iho nei nga tikanga o nga kupu ka tuhia nei, ki te mea ia kaore i apitiria ki aua kupu etahi atu kupu e matauria ai he tikanga he aua tikanga ara:—
 - "Kooti," tona tikanga ko te 'Kooti Whakawa Whenua Maori i whakaritea i raro i nga tikanga o "Te Ture Whenua Maori, 1873."
 - Ko "taua Ture," tona tikanga ko "Te Ture Whenua Maori, 1873."
 - "Kai-whakawa," tona tikanga ko te Kai-whakawa o taua Kooti.
- Mehemea ka kiia kia taia tetahi mea, tona tikanga ka taia te panui roto ki te *Kahiti o Niu Tireni*.
- I muri tonu iho o te tuturutanga o tenei Ture ma te Kawana, i roto i tona Runanga, e whakahau ki te Kooti kia hohoro ia te tahuri ki te kimi i te hea, nga hea ranei e tika ana ki ia tangata ki ia tangata o nga hapu o Ngatitiranga, o Ngatirakau, o te iwi Maori o Ngatiraukawa, o taua Himatangi wahi, i Runga i nga ritenga me nga tikanga Maori. Me kimi te Kooti i runga i tana ara e pai ai, e ahei ano ia te whakarongo i te tu korero-whaaki e pai ai ia, ahakoa he tu korero ia e kore e tukua ki nga Kooti-whakawa noa atu. Ko te kupu whakatau a te Kooti me panui.
- Ma te Kooti e whakaatu ki te Kawana i te whakataunga, i nga ingoa o nga tangata o aua hapu e whai take ana ki taua wahi whenua, me te wehewehenga o nga wahi o nga tangata e whai tikanga ana.
- Ki te kore e puta mai he tono i roto i te takiwa i whakaritea kia tuaruatia he whakawakanga, ki te mea ranei kua whakakahoretia he whakawa tuarua, ki te mea ranei kua whakawakia tuaratia ano e te Kooti kua puta hoki he kupu whakaoti, na ka ahei te Kawana te tuku i tetahi Karauna karaati ki aua tangata i kiia ra e pa ana ki taua whenua mo a ratou hea kaore ano i wehewehea, engari kua whakaaturia te rahi i roto i te pukapuka whakaatu a te Kooti—ka kiia aua tangata he *tenata kamana* ratou ki runga ki taua whenua. Nga tikanga i roto. Ko tetahi kupu e whakaurua ki roto ki taua karaati kia kaua rawa nga tangata o te karaati, etahi ranei o ratou, e hoko e tuku pehea ranei taua whenua, tetahi wahi ranei, o ratou hea ranei i roto i taua whenua, engari e pai ana kia riihitia mo tetahi wa kaua e iti iho i te tau kotahi, me tau tinana ranei ka mutu ka riihi he tau ano, tetahi takiwa ranei e kore e hira atu i te rua te kau ma tahi tau hei kainga mo te tangata tonu i a ia te reti, e kore hoki e tika he whakaritenga ki roto ki taua reti kia riro atu te whenua ki tetahi tangata me ka motu te takiwa o te reti ki tetahi, e kore e whakatakotoria he tikanga whaine he moni homai wawe ranei, e kore ano hoki e tika he whakaritenga kia whakahoutia te reti me ka taea te mutunga o te takiwa i retia ai he whakaritenga ranei kia hokona i tetahi atu takiwa.
- Ka whai mana te Kawana i roto i tona Rananga Whiriwhiri, Ka whai mana te Kawana ki te kore e whakaputaina nga Karauna karaati engari me wehewehe. ki te kore e whakaputaina te karaati kua korerotia i runga ake nei, ki te tono kia wehewehea taua whenua, a ma te Kooti e wehewehe taua whenua, ka whakatau ai ki ia tangata o aua hapu te wahi nga wahi ranei kua wehewehea mo ratou, te whakatau ki ia tangata me nga rohe ano hoki. Ko nga whakataunga katoa me panui.
- Ki te mea ka whakahe tetahi, etahi ranei o nga tangata o aua Me panui te whakataunga. hapu e whai take ana ki taua whenua, ki te kupu whakaoti, whakatau ranei a te Kooti a te Kawana ranei, ka ahei ia ki te tono kia tuaruatia Whakawa tuarua. te whakawa. E kore e whakarangona te tono kia tuaruatia to whakawakawa mehemea ka puta i muri i te pahemotanga o nga marama e ono i muri iho o te wa o te panuitanga o te kupu whakaoti, whakataunga ranei. Ka rite ano te whai mana o nga tikanga o taua Ture mo runga i nga whakawakanga tuarua ki nga whakawa tuarua ka whakaritea i raro iho nei.
- Mehemea ka pahemo te wa i whakaritea hei tono kia tuaruatia Ko te whakaputanga o te pukapuka whakatau a te Kaiwhakawa mo te Karauna karaati me te wahi e whakatakotoria ai taua pukapuka. te whakawa a kaore i puta he tono pera, i tonoa ranei engari kaore i whakaaetia, i whakawakia ano ranei e te Kooti i whakaotia, me tuhi te Kai-whakawa o te Kooti i etahi pukapuka whakatau, kia rua aua pukapuka kia rite ki te Apiti i raro iho nei, mo te Karauna karaati kia puta ki te tangata kua oti tona ingoa te whakahua, kua oti hoki te wahi mona te whakarite, ki roto ki taua pukapuka; a me tuhi hoki taua Kai-whakawa ki roto ki taua pukapuka whakatau me te tauira ano hoki tetahi tikanga mo runga i te tuku

kia rite ki tera kua whakahaua kia tuhia ki roto ki te karaati kua whakaaetia nei kia whakaputaina. A me tuku ia i tetahi o aua pukapuka ki te Hekeretari mo nga whenua o te Karauna, ko tetahi me tuku ki te Kai-Rehita Whenua o te Takiwa e takoto ai te whenua i raro i "Te Ture Tuku Whenua, 1870," a ma taua Kai-Rehita e tuhi ki roto ki te Provisional Register.

- Ko te mana a te tangata me te whaitaketanga tuturu ki tetahi Ko te ra e mana ai te tangata ki te whenua. whenua i karaatitia i raro i tenei Ture me tuku ki te ra i tuhia ai te pukapuka whakatau, a ko taua whenua ka whakanohoa ki raro ki Ko te whakanohonga ki raro ki "Te Ture Tuku Whenua, 1870." "Te Ture Taku Whenua, 1870," timata mai i te ra i tuhia ai.
- Ko nga rarangi kotahi te kau, kotahi te kau ma tahi o "Te Ture Tuku Whenua, 1870, i whakatikaia ai i te 1874," ka tau ki te Ko nga rarangi 10, 11 o "Te Ture Tuku Whenua 1870 i whakatikaia ai i te 1874," ka tau ki te whenua kua oti te whakahua ki rota ki aua pukapuka whakatai. whenua kua oti te whakahua ki roto ki aua pukapuka whakatau.
- Ma te Kooti, ma te Kai-whakawa ranei i nga meatanga katoa e uiui mehemea e tamariki ana etahi tetahi ranei, o nga tangata e pa ana ki taua wahi whenua he porangi ranei, e kore ai rotou e tika kia tau he mana whenua ki a ratou. A me tuhi marire ki roto ki nga Ko te uiuinga i nga tikanga he i runga i te Ture, te ahua, me whakaatu i roto i te pukapuka whakatau, &c. pukapuka whakaaturanga, whakatau, karaati ranei, te ahua o nga tikanga he (mehemea he pera) e tau ana ki nga tangata kua oti o ratou ingoa te tuhi ki roto. Mehemea he tamarikitanga no te tangata i he ai, me whakaatu te maha o nga tau o te tamaiti.
- Ma te Kawana e whakahau kia whakaputaina he karaati ki Ko nga karaati ka whakaputaina ki nga tangata mo nga whenua e whakahuatia aua i roto i te pukapuka whakatau. nga tangata kua oti o ratou, te tuhi ki roto ki aua pukapuka whakatau mo nga whenua e whakahuatia ana i roto i aua pukapuka, a me tuhi hoki ki roto ki taua karaati nga tikanga o te pukapuka whakatau, me te ritenga ano hoki mo te mana a te tangata me te whaitaketanga tuturu ki te whenua, i runga i te whakahaere a tenei Ture.
- Ko nga tikanga o nga rarangi waru te au ma iwa, iwa te Te taunga o etahi rarangi o "Te Ture Whenua Maori, 1873," mo nga tikanga wehewehenga riiwhi hoki. kau, me te iwa te kau ma tahi o "Te Ture Whenua Maori 1873," mo runga i te wehewehenga, me nga rarangi rima te kau ma ono me te rima te kau ma whitu o taua Ture rao runga i te riwhi ka whakamahia kia ahua rite ai te whai mana ki te whenua ki tetahi wahi ranei o te whenua e pa ai tenei tikanga, ka whakahaerea e tenei Turei
Engari kaua e wehewehea i te mea kahore ano kia whakaae te nuinga o nga tangata e whai take ana ki te whenua e tonoa ana kia wehewehea, te whakaae ranei a Te Kawana i roto i tona Runanga Whiriwhiri.
- Ko "Te Ture Tiaki i nga Whenua Tuturu, 1867" ka tau ki nga mea e he ana i raro i tenei Ture, a mo runga i tenei tikanga ka kiia te tikanga o te kupu nei "heretitamate" i roto i taua Ture hei mea puta katoa atu ki runga ki nga whenua e puritia ana i raro i nga tikanga o aua pukapuka whakatau karaati ranei.
Te tikanga o te kupu "Whenua Tuturu i roto i "Te Ture Whenua Maori 1873." Ka ahei te Kai-tiaki ka whakaturia i raro i nga tikanga o taua Ture, i runga i te whakaae a te Kawana ki te hoko i te whenua e tiakina ana e ia mo tetahi tangata ke, tetahi wahi ranei o taua whenua. Ko nga utu e puta mai ana i roto i taua hoko me whakahaereKa ahei te kaitiaki ki te hoko i te whenua e tiakina ana e ia, a, i runga i te whakaae a te Kawana ka ahei kia whakataua nga utu mo te tangata e noho he ana. i runga i nga tikanga tiaki kua whakaritea i te tuatahi mo taua whenua. A i runga i te whakaae a te Kawana ka ahei kia whakataua nga utu, tetahi wahi ranei o nga utu, hei oranga, hei ako ranei i te tangata e noho he ana.
- E kore o tika kia utua he moni takowha i raro i nga tikanga o "Te Ture "Whenua Maori, 1873," i runga i te hoko, te tuku ke atu Kaua e utua he tako wha i runga i "Te Ture Takowha Whenua Maori, 1873." ranei i te whenua o roto kua oti te tuhi ki roto ki aua pukapuka whakatau karaati ranei.
- Ma te whakamananga o tenei hei Ture ko te tino whakaaetanga Ma te whakamananga o tenei he Ture ko te tino whakaaetanga o nga tono ki te Kuini ki te koroni hoki. o nga tono katoa a nga hapu, a nga tangata o nga tono katoa a nga hapu ranei, ki a te Kuini ki te Koroni hoki, e puta ake ana mo rungo i taua wahi whenua.

Nga Kupu Apiti.

Apiti Tuatahi.Himatangi Wahi.—Takiwi o Manawatu.

Nga Kupu Apiti. Ko tera wahi whenua katoa i roto i te Takiwa Porowini o Poneke, ko te nuinga i runga i te ruritanga kotahi te kau ma tahi mano (11,000) eka, nui ake iti iho ranei, kei te Takiwa o Manawatu, ko te rohe ki te Nota he whenua na te Kuini, Tekihana Nama 334, 335 me te 336, rima te kau ma tahi mano e toru rau (51,300) ringiki; ki te taha ki te Rawhiti ko te awa o Manawatu, e rima te kau ma ono ringiki; ki te taha ki te

Marangai ko Himatangi wahi me etahi whenua a te Kuini, e toru te kau ma whitu mano e ono rau (37,600) ringiki; ki te taha ki te Hauauru ko tetahi raina rori e rua te kau ma wha mano (24,000) ringiki; nui ake iti iho ranei aua ringiki katoa; kua tuhia katoatia ki roto ki nga mapi, kua whakatakotoria ki te Tari o te kai wea, i Poneke.

Apiti Tuarua.

I roto i te Kooti Whenua Maori.

Mo runga i te Ture mo nga Karauna Karaati o Himatangi, 1877, i te o nga ra o , 187 .

Na, i runga i tenei ka tonoa ka kiia ko [*hei konei ka tuhia te ingoa o te Maori, tane, wahine ranei, a mehemea e noho he ana, me whakaatu i te ahua o taua he; mehemea e tamariki ana te Maori me whakaatu te maha o ona tau*] e tika ana kia whakataua ki a ia tera piihi whenua katoa [*hei konei ka tuhia te ahua me te nui o te whenua*], nui ake iti iho ranei, me te mea kua whakaaturia ki runga ki te mapi kua tuhia nei ki tenei, he mea whero nga taha, hui atu ki nga tikanga me nga mea katoa i runga o taua whenua, a kia whakaputaina he Karauna karaati mo taua whenua ki taua , a kia kua taua e hoko e tuku pehea ranei taua whenua, tetahi wahi ranei, engari e pai ana kia riihitia mo tetahi wa kaua e iti iho i te tau kotahi, me tau tinana ranei ka rautu ka riihi he tau ano, tetahi takiwa ranei e kore e hira atu i te rua te kau ma tahi tau hei kainga mo te tangata tonu i a ia te reti, e kore hoki e tika he whakaritenga ki roto ki taua reti kia riro atu te whenua ki tetahi tangata me ka motu te takiwa o te reti ki tetahi, e kore e whakatakotoria he tikanga whaine he moni homai wawe ranei, e kore ano hoki e tika he whakaritenga kia whakahoutia te reti me ka taea te mutunga o te tikiwa i retia ai, he whakaritenga ranei kia hokona i tetahi atu takiwa.